

ADIM

NTNU

Kunnskap for en bedre verden

Form og betydning i generiske entallsformer i norsk

Marta Velnić

Roumyana Slabakova

Anne Dahl

Kjersti Faldet Listhaug

MONS 20

27.11.24, Oslo

Generisitet

Uttrykk for generisitet er universelt

- Ingen språk har en egen språklig markør for generisk betydning
- Språk bruker tilgjengelige former som også har andre betydninger
- Forskjellen mellom eksistensiell og generisk betydning blir avklart av konteksten

Typer generika

Artsbetegnende

Refererer til et individ som medlem av en art

Kaninen kom til Storbritannia på 1000-tallet.

Karakteriserende

Generalisering over den prototypiske representanten for en klasse

En sjiraff har lilla tunge.

Typebetegnende

Abstrakt entitet

- i motsetning til tokens, som refererer til et individ eller en forekomst

Ikke-referensiell

Det er sunt å ha **hund**.

Borthen (2003)

Carlson og Pelletier (1995)

Halmøy (2016)

De generiske betydningene til entallsformer i norsk

	Bestemt	Ubestemt	Bar
Artsbetegnende	✓	X	?
Karakteriserende	✓	✓	✓
Typebetegnende	?	✓	✓

Borthen (2003)

Halmøy (2016)

Kurek-Przybilski (2022)

Rosén og Borthen (2017)

Mål

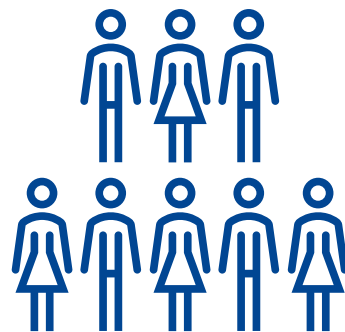
- En empirisk undersøkelse av forholdet mellom form og generisk betydning i norske substantivfraser (i entall)

Forskningsspørsmål

1. Hva er forholdet mellom form og betydning i norske generiske substantivfraser i entall?
2. I hvilken grad dominerer en gitt form for å uttrykke en bestemt generisk betydning?)

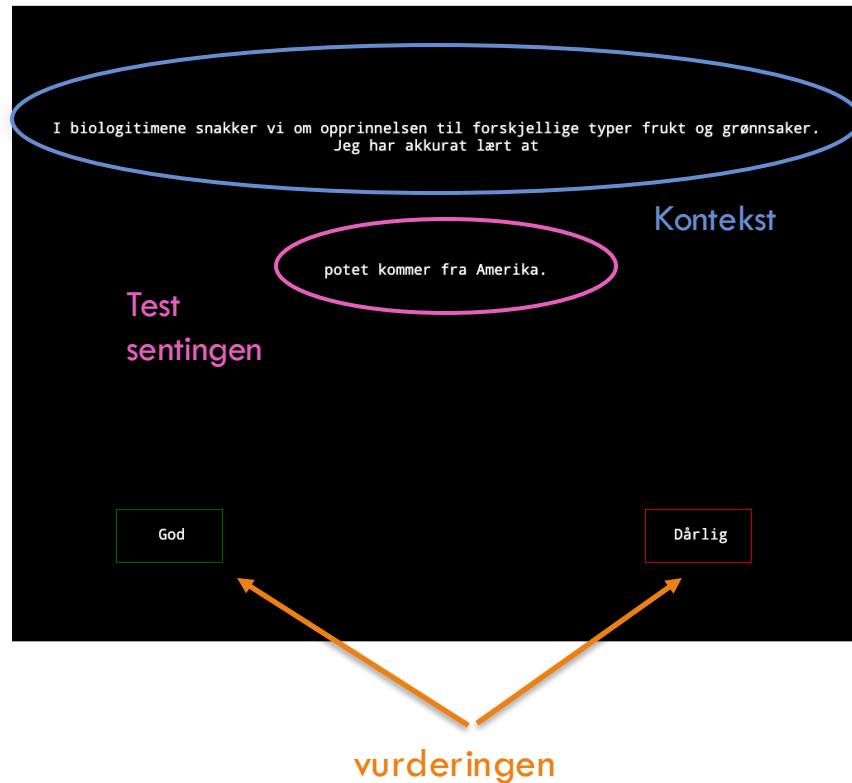
Deltakere

- 33 S1-brukere av norsk
 - 26 kvinner, 7 menn)
 - 2 simultant tospråklige (S1 norsk + S1 engelsk/nederlandsk)
- Alder: 18–77 år
 - Gjennomsnitt: 29 år

Metode

- Kontekstualisert og tidsbestemt akseptabilitetsvurdering (Acceptability Judgment Task (AJT))
- Designet i OpenSesame og distribuert via JATOS
- Deltakerne så en kontekst etterfulgt av en testsetning, og vurderte setningen som god eller dårlig i konteksten

Eksempel på testsetninger

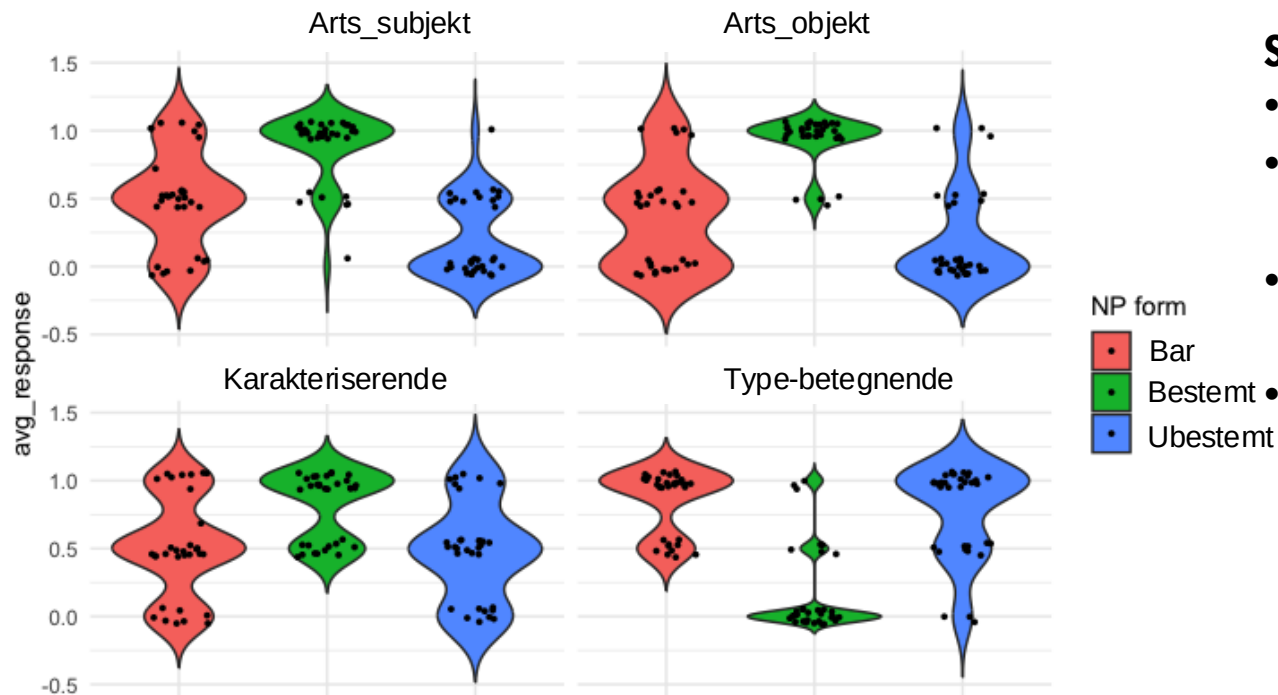
Kondisjon	Kontekst	Testsetning
Arts-subjekt	I biologitimen snakker vi om opprinnelsen til forskjellige typer frukt og grønnsaker. Jeg har akkurat lært at	Poteten/en potet/ potet kommer fra Amerika
Arts-objekt	Jeg er interessert i religionene fra antikken. Mange av dem tilba dyr.	De gamle egypterne tilba katten/en katt / katt.
Karakteriserende	På skolen i dag lærte vi noen ganske ukjente fakta om dyreriket. Et eksempel er at	Sjiraffen/ en sjiraff/ sjiraff har lilla tunge.
Typebetegnende	Folk i forskjellige aldre bruker forskjellig bestikk for å spise. Voksne spiser som oftest med gafler, mens	små barn spiser med skjeen/en skje/ skje.

- 6 eksempler per kondisjon
- Testsetningen inneholdt én av de tre substantivformene
- 3 lister

Distraktorer og ikke-generiske testsetninger

- 24 distraktorsetninger
 - 12 grammatiske
 - 12 ugrammatiske
- Ugrammatiske: V2-brudd
- Ikke-generiske setninger
 - spesifikk referanse – subjekt
 - spesifikk referanse – objekt
 - eksistensiell
 - typefremhevende, ikke-generisk

Resultater

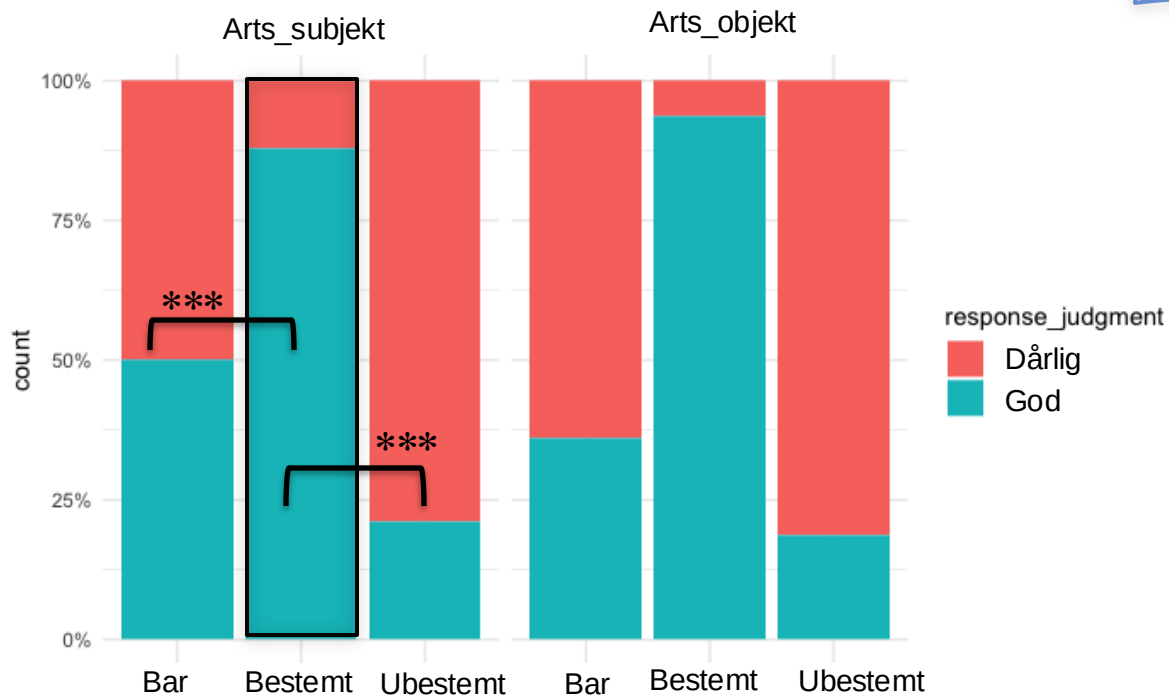

Statistisk analyse

- 3 GLMM per betydning
 - Avhengig variabel
 - respons
 - Uavhengig variabel
 - substantivfraseform
- ### Tilfeldige effekter
- testsetning
 - deltaker

Artsbetegnende

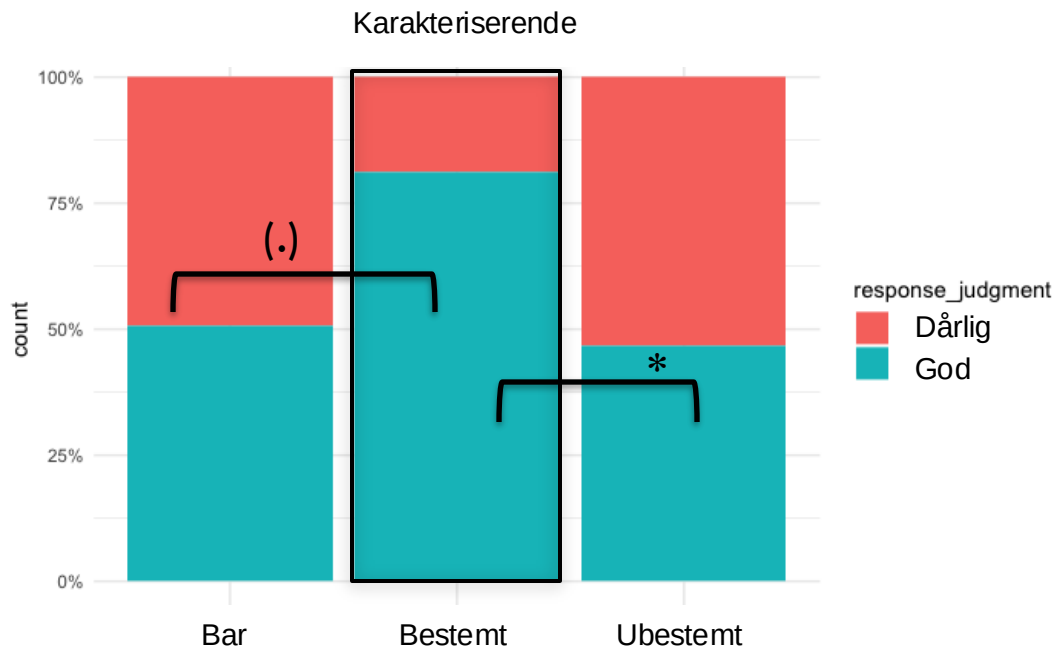
Kaninen kom til Storbritannia på 1000-tallet.

- Bestemt form er den mest aksepterte
- Ubestemt form er uakseptabel
- Ingen forskjell mellom subjekts- og objektsposisjon

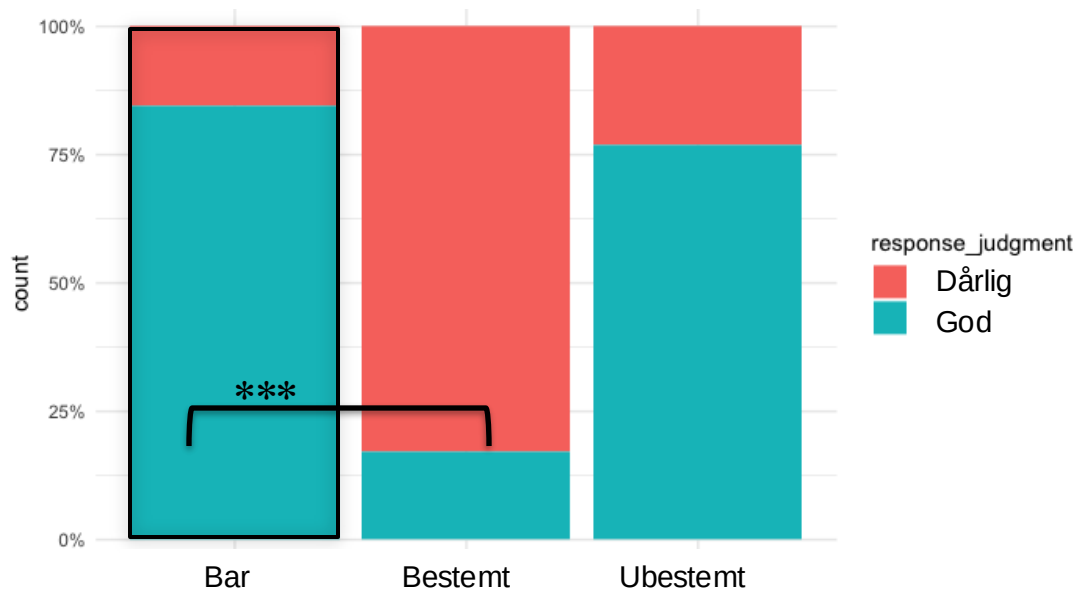
Karakteriserende

En sjiraff har lilla tunge.

- Ifølge litteraturen kan ubestemt form ha karakteriserende betydning
- I våre data er bestemt form den mest aksepterte
- Oppgave-effekt:
 - ubestemt form i subjektposisjon

Typebetegnende

Det er sunt å ha **hund**.

- Bestemt form er ikke akseptert
- Det er forskjell i betydning mellom ubestemt og bestemt form

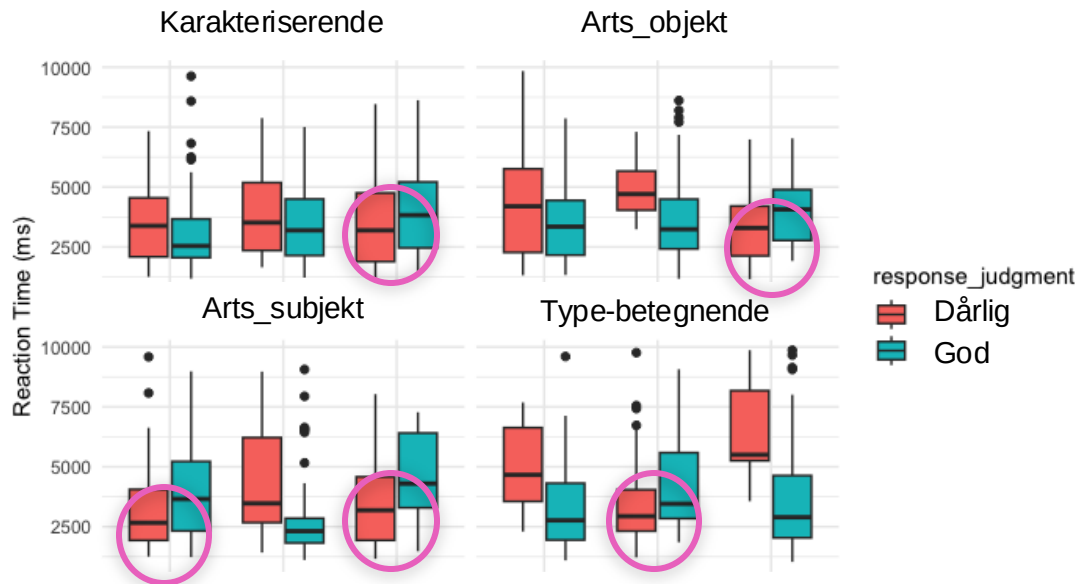
Foreløpig oppsummering

- Bestemt form
 - den mest aksepterte for å uttrykke artsbetegnende og karakteriserende betydning
 - passer ikke for å uttrykke typefremhevende betydning
- Ubestemt form
 - den minst aksepterte i de generiske kontekstene
- Karakteriserende generiske kontekster tillater mer variasjon
 - alle tre formene har høy akseptabilitet
 - Høyeste akseptabilitet i Typebetegnende

Reaksjonstider

- Vi målte reaksjonstid (RT) fra det øyeblikket testsetningen ble synlig på skjermen til svarknappen ble trykket
- RT over 10 000 ms ble utelatt
- Det er ofte lenger reaksjonstid for flertydige konstruksjoner sammenlignet med entydige
- Vi forventet raskere reaksjonstid ved den prototypiske formen for generisk betydning
 - At den ville bli akseptert raskere

Resultater - reaksjonstider

- Noen negative vurderinger (DÅRLIG) kan gi kortere reaksjonstider (RT) enn positive vurderinger (GOD) i samme form og kondisjon
- Analyse: *lmer* på hver generiske kondisjon med responstid som avhengige variabel
- Alle RT-ene ble logaritmisk transformert

Sammendrag: RTer

Artsbetegnende

- **Lengere** reaksjonstid for aksept av ubestemt og bar form enn til avvis de ($p < .05$).

Karakteriserende

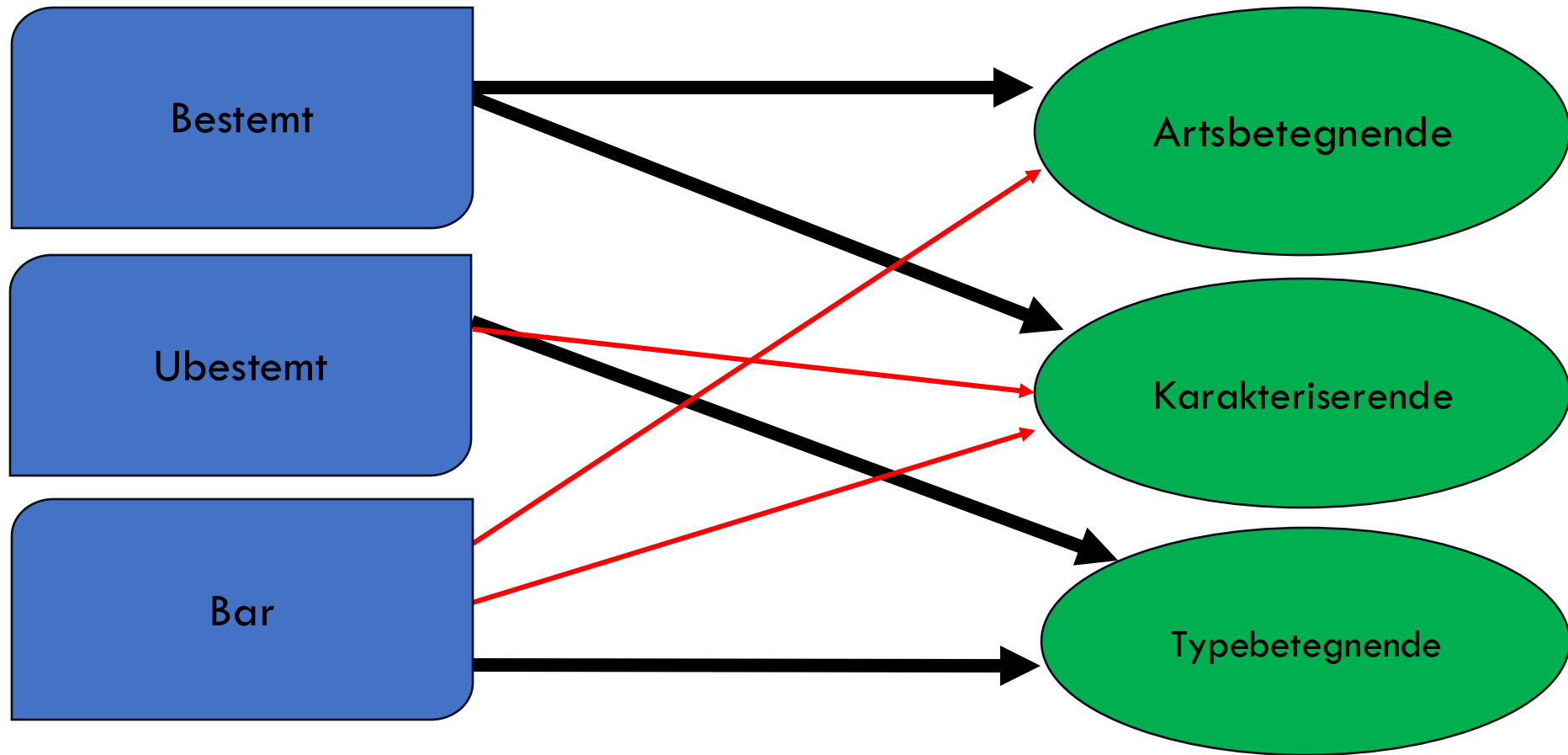
- Ingen statistiske forskjeller i reaksjonstid mellom formene

Typebetegnende

- **Lenger** reaksjonstid ved avvisning enn aksept av bar form ($p < .05$)
- **Kortere** reaksjonstid ved avvisning enn ved aksept av bestemt form ($p < 0,05$)

Konklusjon

- Alle de tre entallsformene brukes for å uttrykke generisk betydning på norsk
 - det betyr ikke at alle formene er like egnet på tvers av generiske betydninger
- Våre funn bekrefter teoretiske studier av formenes bruksområde
 - Selv om det var variasjon i svarene
- Bar form er generelt godt akseptert på tvers av generiske kontekster
 - Har en typebetegnende natur som er beslektet med generiske betydninger

Litteratur

- Borthen, K. (2003). *Norwegian bare singulars*. Dissertation for the degree of Philosophia Doctor, NTNU
- Carlson, G. N., & Pelletier, F. J. (1995). *The generic book*. University of Chicago Press.
- Halmøy, M. (2016). The Norwegian Nominal System. In *The Norwegian Nominal System*. De Gruyter Mouton.
- Kurek-Przybilski, A. (2022). Generics as a paradigm: A corpus-based study of Norwegian. *Paradigms regained*, 297.
- Rosén, V., & Borthen, K. (2017). Norwegian bare singulars revisited. In V. Rosén & K. De Smedt (Eds.), *The very model of a modern linguist*. (Vol. 8).